

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a în lăintrulu monarhiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinatate pe 1 anu 10 fl. s'eu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'eu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Anulu III.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie s'eu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ în Sibiu.

Nr. 50.

— Sibiu, Sâmbata 21/3 Iuliu. —

1880.

Abonamentu nou la „Observatoriulu“

Apropiandu-ne de finea semestrului primu, precum si a triluniului Aprile—Juniu, prin ac'asta deschidem prenumeratiune noua si invitamu la reinnoirea abonamentului pe semestrulu alu douilea si pe triluniulu Iuliu—Septemb're.

Conditiiunile de abonamentu se potu vedea în fruntea diariului și adeca :

În lăintrulu monarhiei :

Cu 4 fl. val. austr. pe 6 luni.

Cu 2 fl. val. austr. pe 3 luni.

În străinatate :

Cu 5 fl. s'eu 11 franci pe 6 luni.

În Sibiu „Observatoriulu“ costa 3 fl. 50 cr. pe 6 luni, ăra dusu la casa cu 50 cr. mai multu.

Abonamentele se potu face mai usioru prin asemnatiuni (mandate) postali, de a dreptulu la Redactiune în Sibiu, Piați'a mica Nr. 27.

Redactiunea.

Ide'a de statu a Austriei.

De Dr. Franciscu Palacky.

(Urmare.)

În decursulu anului 1848 pre candu lumea incepuse a vorbi despre federatiune si federalismu în Austri'a, i se părea că tocma vorbele acestea voru fi de cea mai mare pedeca pentru realisarea sistemiei federalistice. Pe atunci ămenii sub federalismu întielegeau o positiune cu totulu independenta, autonoma si suverana a fia-carei tieri, din câte este compusu statulu austriacu; ăra apoi de aici se deducea, că ac'asta ar fi negatiunea si anullarea dreptului de hereditate a monarhului; de unde ar urma totuodata, că statulu acesta nu ar mai fi monarhia, ci s'ar preface în republica. Nu se p'ote pricepe, cum ămenii (de cugetu curatu) au fostu în stare se adseria unui singuru cuventu, federalismu, o putere atatu de cumplita, nimicitoare de statu, si ac'asta tocma în tierile monarhiei austriace, în care poporaloru nu li s'a datu mai nici-o educatiune politica, unde termini de acestia usitati la publicisti sau nu sunt întielesi de locu, sau luati pe dosu. Dupa certe si discussiuni politice de mai multi ani, fric'a de republica disparu numai atunci, candu lumea vediu, că mai multi dintre consiliarii cei mai fideli ai coronei si ai dinastiei au adoptatu principiile sustinute de federalisti. În fine acei farisei amutira cu totulu atunci, candu insusi monarhulu în diplom'a sa din 20 Octob're declară, că fundamentulu pe care se va reconstrui monarhia, va fi sistem'a federalistica. Dara acestu federalismu austriacu este, cum se dice, sui generis, elu adeca differe atatu de sistem'a helvetiana, câtu si de cea germana (precum fusese aceea până în 1866) si de cea nordamericana. În ac'asta specie de federalismu austriacu precisatu în desu citat'a diploma, se coprinde ide'a de statu austriacu (österreichische Staatsidee.)

Not'a caracteristica principale a federalismului austriacu o cunoscemu în distinctiunea, în lini'a despartit'oria ce se trage între afacerile generali si gubernulu centrale alu imperiului întregu, apoi între differitele afaceri ale provinciilor, cu ale loru gub'erne singuratece. Ac'asta distinctiune essentiala este bas'a diplomei, si e respicata limpede în t'rens'a, ceea ce si face, că se stea f'orte departe de acelu centralismu alu Franciei (precum ăra ea până în 1870), la care se prov'oca mereu centralistii austro-unguresci. Nici patent'a din 26 Februaru nu s'a potutu abate cu totulu dela principiulu federalismului, a lasatu inse usi deschise spre a t'rece successive cu totulu în

centralismu. Înca nici sistem'a dualismului nu a cutediatu se t'oce în capu dintr'odata pe federalismu, (cu singur'a esceptiune de Transilvani'a); dara tendenti'a invederata este a centralisa câtu se p'ote mai multu, adeca pe romanesce curatu, a omor'i ori-ce miscare autonoma, de ar fi aceea si numai atata, căta se vede într'o br'osca galvanisata. Nu că d'ora centralistii isi voru ajunge vreodata scopulu, aci inse constatamu vointi'a si tendenti'a loru.

Aci e loculu a specifica, anume în interessulu generatiunei noue, afacerile publice, dupa cum acelea se afla inpartite în diplom'a din 20 Octob're între statu că centru, si între provincii, că partile din care este elu compusu.

Afacerile monarhiei, destinate a se pertracta în parlamentulu centrale sunt: 1. Afacerile dinastiei imperatesci; 2. Afacerile esterne; 3. Armata si marin'a, resboiulu; 4. finantiele si datoriiile monarhiei; 5. Comerciulu, atatu esternu câtu si celu internu, prin urmare si vamile si midiol'ocele de comunicatiuni, cum siosele, câte sunt declarate de ale statului, cali ferate, navigatiunea, post'a, telegrafi'a. Pentru conducerea acestoru afaceri se ceru organe speciali anumite, ale statului, ministrii imperiali, parlamentu centrale.

T'ote celelalte afaceri, de ex. administratiunea politica (prefecture, municipalitati), afacerile scolastice, inferio're si superio're, justiti'a preste totu etc. etc. cadu în sfer'a de activitate a guberneloru si dieteloru fia-carei provincii.

Centralistii inse ceru si întru acestea uniformitate, adeca centralizare si nivellare. Palacky inse nu a vediatu nicidecum acea necessitate; a vediatu inse cu totulu altu-ceva: poft'a neinfrenata a mai multoru birocrați, de domnia si preponderantia, pentru că se si p'ota manifesta puterea loru impartindu în t'ote provinciile gratia si disgratia, că si cum acea putere a loru s'ar întielege de sine. Dara se luamu de ex. cestiunea instructiunei publice. Se afla destui barbati cu totulu competenti în ac'asta, cari tragu la indoi'ela chiaru dreptulu si vocatiunea statului de a se ocupa elu de afaceri scolastice, de regularea si administrarea scol'eloru. În totu casulu, institutele scolastice, mari si mici, nu t'rebue se fia organizate dupa cine scie ce modelle ideali, straine, importate, ci numai asia, precum sunt ele cerute de inpregiurarile locali, de trebuintiele fia-carui poporu în proportiune cu desvoltarea lui spirituale, cu limb'a, cu gradulu culturai si alu civilisatiunei, chiaru cu confessiunea sa religi'osa si cu ocupatiunile de t'ote dilele, la care sunt dedati si necessitati locuitorii. Scie apoi t'ota lumea, că mai în t'ote acestea conditiuni locuitorii provinciilor austriace diferu nespusu de multu. Se dice din partea centralistilor, că tocma acesta t'rebue se fia unulu din scopurile scol'eloru, că diversitatea aceea se fia câtu se p'ote nivellata; dara urmarea sigura a unoru experimente de aceea nu e alt'a, decâtu pedeca în desvoltarea spirituale a mai multoru pop'ora. Ac'asta ar fi o uniforma, în care ai voi se indesi pe t'ota lumea, fara a întreba pe ce mesura este ea facuta.

Mai dicu centralistii, că de aceea se aduna în parlamentulu centrale barbati din t'ote tierile si pop'orale monarhiei, pentru-că se se informadie unii pe altii si apoi se decida si legiferadie asia, precum cere interessulu toturoru. Vorbe g'ole sunt acestea, pe care chiaru experienti'a facuta dela 1861 le-a desmintitu pe deplinu. Parlamentele, că si gub'ernele centrali sunt aplecate si passionate a generalisa legile loru, a le întinde daca s'ar potea, preste t'ote pop'orale din lume, fara că se le cun'osca.*)

*) Avemu unu exemplu din cele mai strigat'orie în Ungari'a. De 13 ani diet'a Ungariei legiferedia si pentru Transilvani'a; dara cei mai multi din ei nu cunosc ac'asta t'iera mai bine decâtu ori-care alt'a straina si în mai multe puncte nici atata.

Ceea ce se constata la scol'e, se adeveresce pe deplinu si la justitia si administratiune. Diversitatea în caractere, în datine si pareri mostenite din betrani, chiaru în gradulu de pasiuni, că si crime si delict'e, este asia de mare, în câtu legile nu se potu aplica în acelasu modu la ori-ce poporu.

Totu ce mai scrisese Palacky în acestu capitulu pe la 1865 se reduce la experimentele politice, câte se faceau pe atunci cu pop'orale monarhiei, precum dicu medicii, în corpore vivo, per vivisectionem, până ce au ajunsu la Sadova si Königsgrätz, la smulgerea Venetiei cu teritoriulu ei întregu din corpulu monarhiei, la taiarea monarhiei în dou'e parti separate, în fine la trantirea de parete a romanilor si slavilor, cu esceptiune de croati; dicemu la trantirea de parete, dupa cum se esprimea insusi ministrulu primariu baronulu Beust, veneticu din Saxoni'a, dara nu trantirea de pamentu, că-ci ac'asta nu se va potea nici-odata.

(Va urmă.)

Discurse parlamentarie tinute în cestiunea agraria transilvana.

(Urmare.)

Melchior Lonyay constata, că regularea proprietatii în Transilvani'a e unu lucru greu, dar e absolutu necesaria, pentru a le pune unu capetu deselor fre cari între possessori si pentru a se introduce sigurant'a în posesiune. Introduc'andu-se, contra propunerei lui Ugron observă, că ide'a ce diace în ac'asta propunere p'ote fi f'orte corecta si buna si gubernulu aru face unu bunu servitiu comassarii si regularii proprietatii, daca aru transpune mesurările catastrale în Transilvani'a încependu din anulu viitoru.

În câtu inse pentru acea parte din propunerea lui Ugron, că până ce nu se voru inchieia operatiunile catastrale definitivu în Transilvani'a si până ce nu se voru face pe bas'a acestora cartile funduare, nu potemu merge mai departe cu comassarea, — oratorulu o t'ine de gresita si nu o p'ote prim'i, pentru-că în Ungari'a dupa dispositiunile din 1868 indata ce comassarea s'a efectuitu într'o comuna, se face si cartea funduara. Ac'asta s'ar potea face si în Transilvani'a, pentru-că acolo vreo câte-va mii de comune nu se voru comassă deodata.

În fine oratorulu face propunerea: Ministeriulu se prov'oca, că lucrarile catastrului definitivu se le transpuna pe câtu se va potea mai curendu din Ungari'a în Transilvani'a.

Ugron Gábor se rectifica, că în generalu a primitu si elu proiectulu si propunerea sa a voit'u se o adauge la instructiunea ce se afla în legatura cu proiectulu de lege.

Orbán Balázs nu voiesce se faca inputari pentru că s'au substernutu proiectulu de lege într'unu timpu atatu de nepotrivitu, că se nu apara că aru voi se inpedece si elu regularea posesiunei, care o crede f'orte necesaria.

Recun'osce, că proiectulu de lege va corege situatiunea abnorma de adi, că nu numai va dá unu f'orte mare avantaju posessoriloru mari si de mijlocu, ci este o conditiune sine qua non pentru subsistenti'a acestoru elemente, cari sunt f'orte decisive pentru viati'a statului si a natiunei, că-ci de mai intardiă legislativ'a cu ac'asta lege, acele elemente se ruinau cu totulu materialicesce.

Recunosc'endu ac'asta pentru numitele clase, oratorulu nu'i este iertatu a t'rece cu vederea nici partea cea mai seraca a poporului, carea, daca nu se voru face îngrijirile necesarie, prin inactivarea fara crutiare a legi de fatia, va per'i s'eu va recadea în starea vechia de iobagia.

Anumitu o parte a poporului securescu ne avendu că proprietate pamentu estravilanu, s'a sustinutu până acum cu aceea, că si-au pascutu vitele în pasiunea comuna, la care dupa lege n'a avutu nici unu dreptu. Daca se va pune acum în lucrare comassarea si între secui, aceia se voru eschide dela pasiunea comuna, nu si voru mai potea t'inea vite, cu cari si-au agonisitu până de t'ote dilele până acum si prin ac'asta celu puçinu 30—40,000 secui voru fi siliti s'eu se si caute o patria mai buna, s'eu se se oblige de nou proprietariloru si se devina ăra iobagi.

Pentru incongiurarea acestui reu, oratorulu recomanda dou'e mijl'oce: antaiu, că gubernulu se introduca în secuime industri'a de fabrici, că-ci acolo se afla t'ote conditiunile necesarie pentru ac'asta: poporu laboriosu si inteligentu si terenu abundantu în minerale si lemne. Si ac'asta s'ar potea face asia, daca statulu aru dá fa-

briceloru ce se voru înființá între secui, scutire de contribuțiune pe o perioadă de 10—20 ani.

Alu doilea prin crearea unei legi de colonizare favoritoare, prin care poporatiunea prisositoare din Secuime se se colonisează pe estinsele proprietati ale statului astufeliu, cá fiacare individuu se capete o cuantitate de pamentu, care se o póta rescumperá cu pretiu moderatu in terminu de 20 de ani.

Oratorulu cere aceste dispozițiuni in genere numai pentru Secuime din motivulu, cá pe acelu teritoriu poporatiunea e prea désa, pe unu milu cuadratu se vinu 7—8000 suflete*) si pe o familia in numeru de mijlocu abia se vine o proprietate de 2—4 jugere de pamentu, pe cându in comitate poporatiunea e fôrte rara si prin eliberarea dela 1848 au castigatu proprietati fôrte estinse, cari le-au mai sporitu inca si prin ocupatiuni noue. Dealtumintrea nu s'ar opune, daca aceste dispozițiuni s'ar estinde si asupra acelor parti din comitate, in cari poporatiunea ar fi prea désa.

Tisza László premitiendu cá primesce in genere proiectulu de lege, se marginesce a reflectá la unii antevorbitori, fára a se demite inse in polemii. Fatia cu deputatul George Popu, dice oratorulu, nu voiu desfiurá întrebarea, daca e corectu séu nu, a agítá in cas'a reprezentativa pentru calcarea legiloru, ei voiu reflectá simplu la doue afirmatiuni ale densului. Afirmatiunea prima, cá legea electorala pentru Transilvani'a aru fi despoiatu pe romani de dreptulu electoralu, e o astufeliu de afirmatiune, care póte se seduca pe cei ce nu sunt bine informati. Deci imi tînu de datorintia a dechiará, cá acésta nu e adeveratu, pentru-cá legea electorala din Transilvani'a este de o potriua egala pentru romani si neromani si concetatenii nostri romani participa la alegeri si in partile transilvane, unde voiescu, ba sunt unele parti in cari decudu chiaru. Dar unde se retinu, acolo nu e de vina legislatiunea, ci politic'a loru, care, daca e buna séu rea, nu privesce cestiunea acésta. A dou'a afirmatiune este, cá deputatii transilvaneni prin proiectulu de fatia aru cere nescari privilegie speciale pentru partile transilvanene, se'mi credeti, cá nime nu are asemenea idei fatia cu acestu proiectu. Nu numai deputatii ardeleni, dar toti suntemu datori a pretinde, cá in tiér'a intréga, prin urmare si in Transilvani'a, aceea ce se face se fia emanatiunea desvoltarii istorice; deci fiindu desvoltarea istorica din Transilvani'a deosebita de cea din Ungari'a, este lucru firescu, cá si edificiuu claditu pe acésta temelie se se deosebésca in fôrte multe privintie de celu din Ungari'a.

Dealtumintrea s'a disu aici fôrte bine, cá de se va si pune in lucrare acestu proiectu de lege, acésta in fôrte multe privintie coprinde cu privire la partile transilvane mai puçinu de cátu ce este introdusu dejá in celelalte parti ale imperiului S-tului Stefanu.

Premitiendu, cá inpartasiescu in mare parte parerile condeputatului Orbán Balázs, am se facu numai un'a observare la cuventarea lui si anume: Nu afu de chiamare a legislatiunei, cá se partinésca pe usurpatori si se suferé abuserile acestor'a si in viitoriu. Eu credu cá nici d-sa, care singuru recunósce cá acelu usu pe care se pare a'lu partini este abusu, cá legislatoru, nu póte poffi se se sustína si mai departe, din contra trebue se poffésca, cá se se faca odata dreptate si acelora, cari intr'unu lungu sru de ani au suferitu de inconvenientele acestei usurpationi.

Nu voiescu se'lu urmediu nici in important'a cestiune de colonizare, ci trebue se'i observu in privint'a colonisatiunei seculoru, cá acésta nu va duce la scopu nici daca li s'ar dá pamentulu dreptu proprietate pe lângá rescumperare in 30 de ani. Elu trebue se scie mai bine de cátu mine, cá secuulu nu póte traí acolo unde nu sunt lemne si apa si unde secuulu colonisatu nu póte veni in nemijlocita atingere cu cei de unu soiu cu elu. Si chiaru acésta este caus'a, cá secuulu mai bucuos emigrédia in tiéra straina, cá-ci acolo, preste munti, nu duce lipsa de lemne si de apa, si póte remanea in contactu continuu cu némurile sale.

Eu insumi am probatu cu vre-o 20—25 familii secuiesci, si am esperiatu, cá pe secuuiu nu'lu poti tinea acolo, unde nu are némuri in satulu vecinu.

Szabély Antal partinesce propunerea lui Ugron Gábor, pentru-cá acésta nu impune statulu nici cu unu cruceriu mai multe spese, de câte dá astadi pentru catastru, ér' proprietarii aru economisá multu in spezele de mesurare. Diferenti'a e numai aceea, cá catastrulu definitivu se se transpuna in Transilvani'a acum candu posesorii inca nu au pus in lucrare mesurările pentru comasare, séu preste 10 ani, candu proprietarii voru fi spesatu dejá pentru mesurari.

(Va urmá.)

Transilvani'a.

Sibiu, 1 Iuliu n. (Democratia sociala-revolutiune sociale?) In Nr. precedente atinseram ceva numai pe scurtu, despre unu procesu de pressa social-democraticu, ce a decursu aici in 27 Iuniu a. c. Publiculu întregu se mirase, pentru-ce ministrulu de interne si dn. Jekelfalussy capulu biroului de pressa din Budapesta, dau atáta insemnatate la o secatura de pasquillu nemtiescu, venitu dela Londra in forma de prenumeratiune pentru unu diariu socialisticu „Die Freiheit“. Totu appa-

*) Neadeveru grosu acesta, care lovesce in fatia datele statistice oficiali unguresci, care tocma candu e vorb'a de elementulu magiaru, nu miciorédia niciodata numerulu. Ei, bine, insusi ultra-zelosulu statisticu „Kéleti“ au aflatu, cá in Secuime nu se vinu nici 2400 (doue mii patru sute) de suflete pe 1 milu □ austriacu. La secui satele sunt dese, orasiile inse, cu singur'a exceptiune de unulu, sunt numai cuibuletie de orasiu.

Not'a Red. Obs.

ratulu politiei, alu tribunalului si procurorului a fostu pus in miscare contra a doi profesionisti, dintre cari unulu anume Joana Schubert, nascutu la Königshof in Bohemi'a, paneriu de professiune, venitu si casatoritu aici numai de 9 ani, totu mai scie ceva carte, e mai desteptu si dela natura, éra celelaltu, Franc. Henning, sasu nascutu din Sibiu, de ani 51, tata la 5 prunci, macelariu de professiune, este asia de batutu la capu, in cátu nici in limb'a sa materna nu scie vorbi cum se cade. Éca ce ómeni fusera inculpati cá aru sta in legatura cu socialistii din Angli'a si Germani'a, cá aru prepara o revolutiune sociale teribile, resturnarea tronului, macelarea totoruru aristocratiloru si capitalistiloru, inpartirea averiloru.

Am disu cá „corpus delicti“ a venitu pe adress'a lui Schubert dela Londra, inse nu de a dreptulu, ci din Austri'a de undeva, cá-ci pachetulu avea marca austriaca de 5 cr. Titulu pamfletului este: „Die Zeiten sind schlecht“ (Timpurile sunt rele). Subscrisu este unulu Joh. Most, fugitu din Germani'a de candu cu atentatele comisse contra imperatului Germaniei. Limb'a pamfletului este, ce e dreptu, fôrte crunta, de care inse citesci in dilele nóstre ori-unde te intorci prin Europ'a, cá-ci lumea furmica nu numai de ómeni indestulati cu starea loru, ci si de fôrte multi desperati, cum si de fantasti nenumarati, cari punu lumea la cale buna cu degetulu celu micu, restórna totu, cá se faca tóte ei mai bine. Asia si pamfletulu acesta, dupa-ce premitte, cá regii si imperatii tragu venituri fôrte mari, dara nu folosescu lumei nimicu, apoi pe principi, grafi, baroni si alti nobili ii numesce descendenti ai bandelor de talhari, ai caroru protoparinti au furatu partea cea mai mare a tierei, si astadi o sugu si storcu cá nescé banditi insielatori (Gauner) si lipitori, vampiri (Blutsauger).

De preotime scrie in terminii cei mai brutali, numindu pe preoti o specie de strengari buni de furci (Galgenvögel), insielatori, cari scalcié mintea sanetósá a ómeniloru prin unu jocu misielosu de idei, cá lumea se nu scia alege nici-odata adeverulu din minciuna si omulu se nu invetie a cugeta elu insusi. Dupa acestea auctorulu face si scóloru o critica fôrte aspra dicundu, cá asia precum se vedu acelea organizate, buna-óra in Germani'a si Austro-Ungari'a, anume pentru cei 6—7 ani de antai, nu sunt de nimicu, pentru-cá se propunu in ele multime de minciuni, candu sunt laudati si glorificati atáti hoti si insielatori, despre cari vi se spune cá trebue se ve inchinati loru si se le remaneti supusi in umilintia canésca, era daca nu faceti asia, se fiti batuti cu vena de bou. Dupace ese tinerimea din scóle, apoi o ducu in robia catanésca si ve invetia cum se omoriti cátu se póte mai multi ómeni; acolo sunteți visitati cá si vitele in piatia si cá sclavii negrii.

De aci incolo pamfletistulu dá industriariloru si saracimei sperantia, cá erasi va mai veni unu anu 1848, atunci apoi se se scóle cu totii si se scuture tóte jugurile, se se faca revolutiune generale (allgemeine Revolution) etc.

Dupace dn. presiedente Tamás puse inculpatiloru mai multe întrebări in crucisiu si curmedisiu, luá dn. v.-procuroru Tribus cuventulu si apará dupa teorii prea frumóse, dreptulu proprietatii si ordinea moderna in statu contra socialistiloru, éra apoi voindu se le aplice si la acei doi industriari simpli, ceru cá se fia condampati.

Se scóla acum dr. jur. Fölkel si mai antaiu premisse cá niciodata n'au aparatu vre-o cauza cu atáta placere si convictiune, precum apară pe acei doi inculpati; si in adeveru cá iau aparatu prea bine, dicundu între altele, cá acuma, cátra capetulu vécului alu 19-lea, nu mai pune nimeni temei pe pasquile scrise in frase góle si bombastice, cá-ci dela vorbe până la fapte este o distantia fôrte mare; cá inse de alta parte, nu póte ascunde nici nega nimeni, cá existu in adeveru calamitati, nedreptati si asupriri sociali fôrte multe si fôrte mari; éra cá proba cá acelea apasa societatea, citédia între alte auctoritati, pe dn. dr. Schaeffle, fostu ministru austriacu in anii trecuti. Acesta, in cartea sa publicata despre relele sociali, constata si demustra pe largu cu exemple nenumarate, scóse din viéti'a practica, cá sunt in Europ'a clase întregi de ómeni, cari in tóta viéti'a loru nu lucra nimicu pe lume, ci traiescu numai din spinarea si sudórea altora, inuibati si tavaliti in destrenari. Pe acelea clase de ómeni dr. Schaeffle ii numesce cu terminulu luat din istori'a naturale parassiti (lat. parassiti, commeseni, cá insectele multipede etc. Schmarotzer), furi si ospetari de furi, usurarii cu concubinele lor, pe care le ingrasia, apoi mai multu cá toti asia numit'a jeunesses dorées, fii de capitalisti si usurari plutocrati, adeverati corbi

rapitori ai societatiei, trantori, strengari de prim'a classe.

De aci incolo dr. Fölkel cá aparatoriu néga cá in statulu nostru agricultoru ar fi terenu pentru agitatiuni socialiste, cá-ci acelea isi afla locul numai in staturi cu industria mare si desvoltata si anume in cetatile cele mari, éra la noi inca totu se mai platesce munc'a bine, ba inca se simte si lipsa de braçia muncitórie.

Destulu cá, precum arataseram, inculpatii fusera scapati de arestu, care era se fia de 3—6 luni, cá prin urechile acului. Ce se vedi inse? Pre candu decurgea acestea in Sibiu, la Bud'a-Pest'a si in alte câteva cetati ale Ungariei se calcara locuintiele mai multoru industriari, anume in capitala la patru insi si la o redactiune. Politia si tribunalele, armate cu ordonantie ministeriale, plecara la venatu dupa scripte si comploturi revolutionarie. Ce voru fi aflatu, ei voru sci; noi aflamu din diariile capitalei, cá totu publiculu este alarmatu. Asia dara totu existe si in Austro-Ungari'a socialismulu revolutiunariu. Totu in acestea dile arestara si in Vien'a pe cátiva socialisti. Lectorii nostri isi voru aduce aminte, cá noi inca reflectaseram de câteva ori la existenti'a socialismului si la cauzele care 'iau deschisu calea până pe la noi. Éca, acuma se adeveresce si se dá pe façia la lumin'a dilei, cá nu poporulu tieranu agricultoru, prin urmare nici romanii nu sunt socialisti si comunisti, ci socialistii se aflá mai virtosu între masele cele mari ale industriariloru mici, carii ori-cátu muncescu di si nópte, numai puçini din ei mai potu ajunge la prosperitate, luptandu cu usurari'a si cu rapacitatea plutocratiei, éra comunistii cu câte 10 si 20 de femei desfrenate, se afla in regiunile superioare ale societatiei. Repetimu si asta-data: Societatea europena este fôrte bolnava, si noi, natiunea nóstra, avemu se ne deschidemu ochii fôrte bine, cá ce specie de civilisatiune inprumutam dela Europ'a. Se ne ferimu de civilisatiunea falsa si depravata cá de foculu ardietoriu. Se fimu tari in lupta contra charlataniloru, si cá se fimu tari, se studiamu cu altu zelu economi'a nationale si politica, nu dela charlatani, ci dela professori si auctori de caracteru probu si onestu.

Anunțu.

Nr. 120/1880. In virtutea §-lui 21 din statutele Asociatiunei transilvane si conformu conclusului adunarei generale din anulu trecut, aceeași pentru anulu curentu se convoca prin acésta in orasiulu Turd'a pe dio'a de 7 Augustu st. n. 1880.

Ceea ce se aduce la cunoscintia publica, invitandu pe toti membrii asociatiunei, a luá parte in numeru cátu se póte mai mare la siedintiele acelei adunari.

Dela presidiulu comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Sibiu, 28 Iuniu 1880.

Jacobu Bolog'a
vice-presiedinte.

Grij'a Asociatiunei transilvane de prosperitatea poporului.

In Annalele Asociatiunei transilvane din a. c. fasc. I s'a publicatu dela pag. 6 până la 16 o revista fôrte scurta, scósa din acte, despre activitatea asociatiunei transilvane până pe la 1870/1, unde s'a curmatu. Cu ocaziunea siedintieloru tînute in cursulu acestei septemani se audira pareri, cá ar fi bine a se continuá aceeași revista până in anulu acesta, nu numai cu privire la adunarea generale din Turd'a, ci si intru asteptarea unei expositiuni. Pentru o revista mai ampla timpulu este prea scurtu, cá se cere lectura multa. Asiá ne marginimu asta-data, in aceste colóne, numai la incercările facute dela 1869 încóce, cu scopu respicatu de a invetiá, luminá, influințá si ferici de-a dreptulu pe poporu. S'a scrisu si cuventatu:

In 1869. Despre medicina cu respectu la poporulu romanescu, de dr. Paulu Vasiciu, la paginile 1, 9, 10, 15. Epistole agronomice de prof. Stefanu Popu p. 8. Invetiatura cátra sateni de C. A. p. 8. Indemnuri la asecurare contra focului si pe viatia de Red. p. 11, 12, 14. Despre educatiunea femeiloru la natiunea romanésca de red. p. 17.

1870. Despre medicin'a poporana, totu de dr. P. Vasiciu p. 6, 7, 9. Contra betiei de vinarsu, de red. p. 9. Dissertatiunea d-lui secretariu ministeriale Lad. Vajda plina de idei si consilie salutare pentru poporu p. 15, 16, 17, 18.*) Regule sanitare de dr. P. Vasiciu pag. 17.

1871. Starea instructiunei poporului in Transil-

*) Propunerile d-lui L. Vajda au fostu relevate in in câte-va adunari generali, discutate de cátra comisiuni si in comitetu, cu ce resultatu? Se scie, dara se sciu si cauzele, cá sunt vedute si pipaite.

vani'a p. 4. Articul agronomicu p. 8. Despre pastrarea legumelor, de agronomul G. Vintila p. 13. Padurile si insemnatatea lor, de același p. 18, 19, 20. Discursul protopopului Ioanu Popescu despre cultur'a poporului, tinutu in adunarea gen. dela Fagarasiu p. 20. Necesitatea de scole agronomice in Transilvani'a si anume despre cea dela Brasiov, de red. p. 20. Dissertatiunea profes. Ioanu Dima-Petrascu despre educatiunea poporului, totu la Fagarasiu p. 21, 22, 23. Cestiuni de economi'a nationala, de Alex. Lupascu p. 23, 24. Erasi contra beuturilor spirituoase, de P. S. Aureliu p. 24.

1872. Contra invasiunei jidovilor, cu de aprópe consideratiune a ruinei poporului nostru p. 1, 2, 3. Indemnu la infiintare de scola agronomica in districtulu Fagarasiului, din mijloce private si publice, de red. p. 4. Opiniune despre scola de agricultura in distr. Fagarasiului p. 7. Erasi contra betiei, dissertatiune de parochulu Bartol. Baiulescu dela Brasiov p. 22. Contra fumatului de tabacu (tutunu) p. 23—24.

1873. Despre sanetate si curati'a trupésca, cá comentariu la scrierile medicilor P. Vasiciu, Fetu, Felix, de red. p. 1. Despre igien'a publica si politi'a sanitară (invetiatura forte inportanta) de dr. I. Felix p. 2. Focurile si tetunariile (Brandstistungen), asigurare contra lor, de red. p. 4. Tieranulu romanu in venitori, discursu tinutu de Aronu Densusianu p. 8—9. Discursu agronomicu, de G. Vintila p. 11—12. Reflexiuni la discursulu agronomicu alu lui G. Vintila, facute cu scopu de a generalisa mai multu ideile p. 13. Despre necesitatea instructiunei poporului, de Th. Petrisoru p. 18. Discursu per eminentiam economicu alu profes. Ioanu Popea, tinutu in adunarea desp. Brasiov p. 21.

1874. Societate de agricultori romani de P. S. Aureliu p. 1. Despre instructiune si educatiune in Ungari'a si Transilvani'a, cu aplicare la poporulu nostru, de red. p. 13. Relatiunile (raporturile) proprietatii de pamentu in Transilvani'a, totu cu aplicare la poporulu romanescu, de red. p. 17, 18. Despre cauzele miseriei poporului romanescu, dissertatiune publica de Ioanu Axente p. 20, 21. Cas'a romanésca, dissertatiune tinuta de protopopulu si ases. cons. Zach. Boiu in ad. gen. dela Dev'a p. 22, 23.

1875. Despre cauzele migrarei locuitorilor din tíera, de red. p. 1, 2, 3. Glosse despre agricultura, de unu anonimu p. 15, 16. Economí'a, Casse de economia etc. p. 15. Despre unele mijloce care aru potea ameliora starea materiala a poporului romanescu, de parochulu Bartol. Baiulescu, dissertatiune p. 19, 20.

1876. Epistola asupra cartiei d-lui dr. Obedenariu titulata Romani'a economica p. 5. Poporulu romanescu si poporulu secuiescu, studiu comparativu, de Klitos (pseudonimu) p. 11, 12. Agricultur'a si comericiulu in Romani'a p. 18, 19, 20. Dissertatiune despre stricatiunea vinarsului de Zevedeu Murasiu pag. 23.

1877. Despre starea locuitorilor din muntii apuseni, de Sim. Balintu p. 1. Influinti'a mamelor asupra educatiunei, de I. Popu p. 3. Studiu dieteticu popularu, scrise de unu medicu practicu romanu (dr. I. M.) p. 6, 7, 8. Higien'a, Sanetatea, de P. S. Aureliu p. 10. Despre industri'a de casa si industri'a la poporulu romanescu, dissertatiune tinuta in adunarea gen. dela Blasiu, de red. p. 19, 20. Notiuni relative la economi'a nationale etc. de red. p. 20, 21. Despre costumele (porturile) nationali romanesci etc. (spre a incuragia totu la industri'a de casa), de red. p. 23.

1878. Dissertatiunea populara a lui Valeriu Barcianu, tinuta in comun'a Poian'a p. 3. Dissertatiunea lui B. Iosofu, totu acolo, p. 3. Dissertatiune contra lenei ómenilor, tinuta in Budatelecu de P. Dulfu p. 5. Dissertatiunea lui Bart. Baiulescu la alta adunare din Brasiov, in favórea industriei mici, a profesiunilor p. 18. Dissertatiunea lui Val. Barcianu, in aceeași materia, la adunarea din Sasciori. p. 23.

Folositaú óre tóte acestea invetiaturi esite dela baierile ámei si din rinichii fia-caruia din acei barbati numiti si nenumiti? Folositaú ele directu séu indirectu, ori nici-decum? Si daca cumva nici invetiaturile pronuntiate in publicu, in limb'a poporului cátu se póte de prosaica nu sunt ascultate, nu petrundu, nu folosescu, care se fia cauzele acelei surditati spirituale? Este datorinti'a pessimistilor cá se le descopere, daca le cunoscú; acésta inse remane intrebare deschisa pentru dumicaloru.

Revista política.

Austri'a. Cechii o patira cu nemtii; a patit'o inse si ministeriulu din Vien'a cátu de reu cu incercarea sa de in paciure acolo, unde séu ambele parti, séu si numai una din cele doue nu voru se se in pace cu nici-unu pretiu. Insusi imperatulu incercá in cele 12 dile ale visitatiunei sale din Bohemi'a si Moravi'a se'i in pace, cu ce resultatu? Se vediu in dilele din urma. Este cunoscuta legea electorale a Boemiei si Moraviei, dupa care maiortatea locuitorilor cechi este condemnata se remana in veci in minoritate la dieta si municipie, éra minoritatea nemtiésca se fia totudeauna in maiortate. Pe lángea ordonanti'a ministeriale data asta-primavéra in caus'a limbei cu scopu de a protege pe cechi contra despotismului limbei nemtiesci, dupa deschiderea dietei in Boemi'a se ceru dela acésta cá se ia in revisiune legea electorale si se acomodeie mai dreptu in favórea nationalitatiloru cechi cu atátu mai virtosu cá, precum se scie prea bine, despre cechi nu se póte dice, precum se canta de ex. romaniloru, cá si ei aru fi numai

unu poporu de tierani, sateni prosti, si nu aru avé nici aristocrati'a; cá-ci ei pe lángea ce au multime de orasie si cetati parte curatu ceche, parte in mare maiortate de nationalitatea loru, dara apoi aristocrati'a loru cea mare, fabricantii si comerciantii cei cu capitaluri mari de sute de mii si milioane se potu mesurá prea bine cu germanii; au si unu cleru numerosu si luminatu. Cu tóte acestea maiortatea-minoritate din dieta trecu la ordinea dilei preste legea electorale sucindu nasulu cechiloru cá si alu ministeriului. In acelașiu timpú nemtii, ei lovescu si totu ei se vaiera de peritu din caus'a limbei. Ei adeca au agítatu si inpenatu pe poporatiunea germana din mai multe cetati si districte, cá se ridice proteste in contra limbei cechi, séu adeca in contra ordonantie ministeriale, prin care este aparatu principiulu de dreptu egale, aplicatu in viati'a practica. Dara functionarii nemti, caroru totudeauna le-a fostu lene se mai invetie si a dou'a limba a patriei, sbiéra cá din tíepa si ceru ajutoriulu poporului contra ministeriului Taaffe, pe care aru voí se'lu trantésca in fundulu iadului.

Urmare acestei cerbicii nemtiesci fu, cá patru ministrii asia numiti constitutionali, carii adeca tíneau mortisiu la totu ce este reu in constitutiune, fusera constrinsi a'si dá dimissiunea, pe care imperatulu o acceptá si denumi pe altii din partid'a care voiesce drepturi egali. Ministrii noi sunt: dr. Julianu Dunaievsky, omu de ani 58 professoru la universitatea din Cracovi'a si mai inainte la academi'a din Pressburg, apoi la Leopole, polonu fruntasu, bunu economistu, e numitu ministru de finantie. Cav. Alfred Kremer de Auenrode, de ani 52, ministru de comerciú, membru alu academiéi, bunu orientalistu. Br. Mauritiu Streit, jurisconsultu renumitu, care a trecutú mai prin tóta hierarchi'a judecatorésca, ministru de justitia. Com. Zeno Welsermsheimb, de ani 63 bunu soldatu, fostu adjutantu de aripa alu archiducelui Albrecht, astadi generalu si ministru alu apararei de tíera (Landwehr). Toti acesti patru ministri noi austriaci denumiti lángea ministrulu presedente Taaffe, cu ceilalti ministrii Konrad, Falkenhahn, Prazak (cechu) si Zimialkowsky (polonu), nu placu germaniloru austriaci, inse nici unguiriloru, si anume „P. Lloyd“ o spune pe fatia, cá acestea prefaceri austriace in sensu federalisticu, potu se aiba influintia si asupra politiceii unguresci, cu periclitarea dualismului (Fia-i condeiulu de aur!)

Mai nou.

Dupa unu telegramu venitu prin Belgradu din 1 Iuliu, arnautii carii in anulu trecutú omorisera pe renumitul barbatu Mehemed pasia, trimisu la ei de cátra sultanulu, acum au omoritu si pe Hassan pasia, din cauza cá nefericitulu generalu s'a incercatu se'i impedece dela unu macelu infri-cosiatu, planuitu asupra poporatiunei christiane. Cei ce au vediutu in Sept. 1848 cum au masacratu ungurii pe generalulu comite Lamberg pe podulu din B.-Pest'a, potu se'si face o idea despre atrocitatile arnautiloru.

Principele Milan Obrenovicu IV Domnulu Serbiei, dupace in caletori'a sa prin Ungari'a fu primitu cu parada usitata la unguri, apoi in Vien'a se bucura de ospitalitatea Mai. Sale atátu in Burg, unde a trasu, cátu si la Schönbrunn, Laxenburg etc. Principele a primitu si a datu multe visite, nu numai de convenientia, ci si de mai multa valóre, si diarielor germane si magiare le stá forte reu a vetama legile ospitalitatiei prin mojicia.

Romani'a.

Bucuresci, 27/15 Iuniu. Partea pressei periodice, care representa óresi-cum pe capitalulu mare, este forte iritata, pentru-cá acesta n'au apucatu a participá din subscriptionile dela banc'a nationala. Capitalistii inse, cari alta-data au nasu asia de finu, aru fi potutu se prevédia acestu resultatu, cá se nu fia pacaliti. In vanu sunt tóte sbieratele malcontentiloru, cá-ci poporulu are pana acum tóta increderea in honestatea barbatiloru cáti se afla in timpulu acesta la putere. Resultatulu celu stralucitu cu biletele hipotecarie éra cunoscutu de 3 ani; mai de aprópe potea se invetie plutocratii din casulu de deunadi cu conversiunea restului datoriei rurale (urbariale). Acelu restu cu interese reduse dela 10% numai la 6% pe anu, a fostu in suma numai de 2 milioane 250 mii franci nominali. Ati vediutu ce s'a intemplatú: in locu cá lumea care éra dedata se ia 10 si 12% siguru, se fuga de 6%, pentru obligatiuni mai mici de 500 franci (l. n.)

au subscrisu si luatú sum'a de 380,300 fr. éra pentru sume mai mari s'ausubscrisu 24,612,600 „

In totalu 24,992,900 „

Candu se subscie mai multu de cátu se cere, sumele subscise se reducu in proportiune; in casulu de fatia inse numai sumele mai mari de 500 fr., éra cele mai mici se dau intregi; cu alte cuvente, capitalistiloru mici li se arata favórea de a se folosi in lini'a prima de creditulu statului, in a carui putere de viatia credu si ei.

In tocma asia se intempla si cu reductiunile sumelor subscise pentru banc'a nationale: din optu milioane lei noi prea puçinu voru apucá plutocratii. S'a si pornitu inse adeverata venatóre, cá se cumpere subscriptionile, dandu castigu bunu la subscibenti. Tóte acestea ne adeverescu, cá locuitorii Romaniei au inceputu se pretiúsca averile materiali mai bine decátu in trecutú, cá ómenii au bani si cá statulu are creditu. Acésta se va vedea si din alte informatiuni, pe care le reproducem aici dupa „Curierulu finantiaru“ romano-frantiosescu, care appare in Bucuresci in anulu alu 7-lea. Dupace directiunea caliloru ferate romane a redus dela 3/15 Iuniu tarifa (chiri'a) de transportu cu 30%, la cerealii, pentru-cá ramulu acesta de comerciú se infloresca cu atátu mai bine si se póta lupta cu concurenti'a unguresca, rusésca, americana, apoi obligatiunile de statú si altele din Romani'a se urca totu mai multu in cursulu lorú, de si interesele cele mari de mai inainte se reducu prin conversiuni, nu silite, ci voluntarie, la care adeca se invoiesce si publiculu. In fine dupa susu citatulu diariu mai dámú asta-data numai urmatori'a scire comerciala, ce trebue se interesedie si pe economi.

„Conferinti'a directoriloru de cai ferate din Brasiovu. — Sunt doue septemane de candu s'a tinutu la Brasiovu o conferintia a directoriloru de cai ferate, la care au fostu reprezentate 20,000 kilometri de drumu feru, mai alesu din Germani'a de sudu si din Austro-Ungari'a.

Intre altele cestiuni privitoare la desvoltarea circulatíunei caliloru ferate in genere si la inlesnirea traficului cu Romani'a in parte, conferinti'a aflamu cá a emisú opiniunea, de a se recomandá gubernulu Austro-Ungariei desfintiarea mesuriloru de prohibitiune si de ingreunarea exportului vitelorú mici, a porciloru si a oiloru din Romani'a.

In numerulu „Curierulu“ din urma amu atinsu si noi in treacatu acésta cestiune, asupra careia ne credemu datori a reveni adi, de óre-ce ea interesédia in unu gradu inaltu comerciulu Romaniei.

Este cunoscutu, cá exportulu vitelorú nóstre, mai cu séma in Austro-Ungari'a, intra cu o buna parte in comerciulu exterioru alu Romaniei.

Transitulu vitelorú din Orientu prin Romani'a pentru Austro-Ungari'a si restulu Europei, jóca asemenea unu rolu insemnatu in traficulu linielorú nóstre ferate, care ne punu in legatura cu occidentulu. Aru fi de doritu deci, cá acestu comerciú se nu fia vetamatu prin mesuri cá acelea luate de gubernulu Austro-Ungariei, interdicendu exportulu vitelorú din Romani'a in Ungari'a, séu tolerandu'lu numai via Orsiov'a, si acésta dupa o carantina de 24 óre. Asemenea mesuri sunt cu atátu mai arbitrare, cu cátu adi nu exista in Romani'a pest'a bovina, care se justifice, in aparentia celu puçinu, temerile manifestate la Buda-Pest'a.

Intre Romani'a si Austro-Ungari'a exista o conventiune comerciala, care regulédia si apara interesele comerciale ale fia-careia din aceste tieri. Este nedreptu credemu, cá de acésta conventiune se profite numai industriale si comerciulu uneia din poterile semnatare, cum se face cu mesurile vexatóre luate de gubernulu Austro-ungaru.

Cátu pentru permissiunea de trecere a vitelorú pe la Orsiov'a, fiindu prea timpuria pentru unu exportu viguros, ne tememu se nu fia si ea numai o manopera pana la sosirea timpului adeveratu de exportu. — Augustu, Septembre, — candu marfa e buna de tégú, dar candu póte se va dá o noua ordonantia de interdicere subt cuventu de molima.

Datori'a gubernulu romanu este, de a interveni si a face se incetedie aceste mesuri vexatóre, de care se plangu de atátu timpú producătorii romani, carora li se causédia astufeliu daune insemnate.

Cu acésta ocasiune, tinemu a constată cá, in conferinti'a de care vorbiramu, reprezentantii gubernulu ungurescu au cautatu prin tóte mijlocele a convinge pe colegii lorú despre avantajiele comerciale ce le ofera lini'a via Brasiovu spre Orientu, avantajie la care se scie cá se adaoga si reductiuni extra-tarifare pentru combaterea linielorú concurente. Adeverulu este, cá acésta cale póte fi

profitabila linielor ferate Austro-Ungariei; ea nu este inse conforma intereselor marilor linii ferate romane. Marfurile din strainatate inportandu-se pe lini'a Brasiovu-Ploiesci, e adeveratu ca traficul acestei linii va fi mare si beneficiile ce va da ea, voru fi insemnate. Acesta inse aru face, ca lini'a Verciorova-Romanu, care este arteri'a nostra principala de cai ferate, se cadia, exploatarenea ei se causedie perderi considerabile statului. Aceste perderi provenite dela o linia lunga de 900 kilometri, voru fi evidentu multu mai mari de catu castigulu insemnatu ce va da lini'a ferata Ploiesci-Predealu, lunga numai de 75 kilometri. (? ? Red. Obs.)

Interessulu statului este deci, ca marfurile din Austro-Ungari'a se fia inportate via Verciorova, pentru a percurge lini'a nostra ferata, cea mai lunga si prin urmare cea mai producetoria. In acestu scopu credemu ca aru fi bine, ca si directiunea principala a cailoru nostre ferate se stabileasca agentii expeditore prin orasiere mari din Europ'a, pentru ca transporetele pentru Romani'a si spre Orientu se se faca pe caile care interesadia mai multu statulu romanu. Asemenea agentii au tote societatile de cai ferate, si aru fi bine ca si noi se facemu totu astufeliu.

Conferenti'a dela Berlin.

Adeca apröpe de 2 septemani avura diplomatii Europei trebuintia, pentru ca se reguledie celu pugnu differentia dintre Turci'a si Greci'a. In 16 se deschisese conferenti'a, in 28 Juniu se subscrise protocolulu, prin care se acorda Greciei partea cea mai mare din teritoriulu turcescu catu ceruse dens'a. Nu i s'au implinitu tote pretensiunile; Greci'a inse pote fi indetulata, ca-ci i se da unu teritoriu din Epiru si Tesali'a cu vreo 460 mii de suflete, la care merita a se observa, ca tocma in acelea regiuni se afla forte multi macedoromani, cari si pana acuma sunt greciti tare, era in viitoriu voru disparea cu totulu in elementulu grecescu, precum disparu si grecii venitii in Romani'a in elementulu romanescu. Dara acestea inca sunt cali de amalgamare neasemenatu mai frasca, decatu ori-care dintre alte popora heterogene. Grecii si latini esiti din aceeasi tulpina millenaria, cu limbile rudite forte de apröpe; limb'a si cultur'a elina strabatuta in Itali'a si pana in Daci'a, atatea divinitati si rituri comune; latini si grecii domnindu impreuna sute de ani in vechiulu Bizantiu, mai tote familiile lor patriciane amestecate tare prin casatorii; mai tardiu cu ale Venetiei, Genuiei, Siciliei, in mani'a toturor certelor religiose dintre patriarchi. Cu tote acestea, opositiunea locuitorilor romani dela sate in contra grecisarei a devenitu atatu de inversunata, in catu dupa scirile mai nou respandite in diariere italiene si franceze, macedoromani impilati si spoliati forte greu de clerulu grecescu, mai gat'a sunt a cauta protectiunea austriaca si a se face catolici, decatu se mai mai suferu a fi jafuiti de calugarii grecesci.

Nu se scie in momentele de facia, daca si candu se va apuca conferenti'a diplomatilor inca si de regularea definitiva a celorlalte cestiuni orientali. Bulgarii nu voru cu nici-unu pretiu se remana rupti si desagit, precum ia destinatu congressulu din 1878; ei voru unificare. Montenegrinii isi ceru partea loru acordata de acelasu congressu. Arnautii (Schipetarii) pretindu autonomia provinciale pe teritoriulu lor. Cestiunea Arab-Tabiei trebue se se curme in timpulu celu mai scurtu, daca nu cu pena, cu sabi'a. In Siri'a si Arabi'a sunt mari turburari, pentru-ca nici acelea popora asiatice nu mai potu suferi administratiune barbara, hotiesca, asiatica. Transformari radicale se prepara peste totu, in catu nu e mirare, daca tota lumea se armadia neincetatu.

Observari la art. de „Veterinariu“ din Nrii 43 si 44 ai acestui diariu.

(Urmare.)

Causele morbului. Se explica a fi in calitatile pamentului si ale aerului, in urm'a carora sangele capata mai multa cantitate de carboniu. Sangele continendu mai multu carbonicu, produce si o materia contagiösa, care infectadia atatu pe ömeni, precum si pe animalele sanetose.

Din amblarea timpului se produce acestu morbu atunci, candu este seceta, caldura si nadusi'a forte mare, apoi candu dupa dile calde si ferbinti urmadia nöpti reci. Pentru ivirea bölei mai favoritoriu este tempulu amintitu in tienuturile mocirlose, in cele esunate de apa, in siesuri, unde evaporarea apelor baltuite contribue la stricarea aerului. De aici urmadia, ca armurarea domnesce in forma epidemica cu deo-

sebie in tienuturi de acelea. Infiuntia stricatiösa a aerului este ajutata si prin bentura de apa statuta si baltuita.

Grasurile si cotetiele neaerisate, strimte, necurate si pline de materii trecute in putregiune, sunt in stare se produca acea böla spurcata si se o desvolte inca si in tempu de érna. Morbulu ca atare, spriginutu de aceste inpregiurari, mai de graba se ivesce la porci si la animalele domestice, cari se nutrescu cu érba. Morbulu desvoltatu produce si materia contagiösa, care se latiesce si la alte animale. Contagiulu se pote transporta si prin insecte, d. e. prin musce, deca vinu in atingere cu partile si sangele mortatiunei de vite.

Regulele de precautiune si manipulare. Cunoscendu causele bölei, mai antaiu se recere delaturarea acelor. Animalele sunt a se mana pe locuri recöröse, proviedute cu arbori, cu aeru curatu, cu érba verde, cu apa rece si curgatore. Lipsindu tienuturi de acelea, se pote ajutara si deca vomu trimite vitele la campu dimineti'a si sér'a, éra preste di catu tine caldur'a, le vomu asedia in grasuri si ocöle spatiöse. Pareti acestora trebue stropiti cu apa rece, in ferestri se potu pune si ramuri de arbori verdi. Aflanduse fluvii, vitele se potu si scalda ori spala cu apa rece. Pe langa nutritiunea cu érba si alte plante verdi, in ap'a de adaptu se pote pune: sare, salitra si deosebite acide diluite, minerale, d. e. acidu sulfuricu, acidu nitricu — mai cu séma la oi. La vitele cornute si la porci spre acestu scopu sunt bune: otietu, borsiu, móre de curechiu (= zama de verdie), lapte ori zêru acru si póme verdi. La cai numai salitra ori pétr'a de vinu 20—40 grame pentru fia-care, pe di de 2—3 ori. Deca pe langa tote aceste regule, s'ar intempla bolnaviri, atunci este a se manipula in modulu urmatoriu:

La cai si la vitele cornute, cari sunt bine nutrite, se recomanda slobozirea de sange din ven'a jugulare 5—8 Z. La porci acesta metoda se inlocuesce prin taiarea urechilor de vervu si de códa. La oi slobozirea de sange e stricatiösa. In casu candu operatiunea nu se pote impleni ori nu este recomandabile, atunci vit'a bolnava este a se stropi pe intregu corpulu cu spiritulu de camforu, mestecat in parti egale cu oleu de terebintina (terpentinu), la cari se potu pune si 3—4 grame de tinctura de cantharide (gandacei). Dupa aceea vit'a este a se freca bine si pusu pe densa unu lepedeu mare de pansa — udatu in apa rece si storsu bine. Incaldunduse lepedeulu, se se schimbe cu altulu. In legatura cu acesta eu am folositu cu succesu forte bunu la vitele cornute si medicamente interne, compuse din 6 grame calomel, 7 gr. Opium, 20 gr. Nitrum in 3 parti egale, turnatu in thea de romonitia (musietielu) in gur'a vitei, totu la 2 ore cate o dosa de pulberu. Contra slabirei in urm'a morbului, sunt folositore medicamentele aromatice si amaricantiele: Radecina de valeriana, gentian'a, camforu si oleu de terebintina.

In timpuri epidemice vitele bolnave sunt a se separa de cätra cele sanetöse. Cadavrele trebue desinfectate cu chloru ori cu varu nestinsu, apoi ingropate afundu. Carnea din vitele coprinse de acestu morbu, fiindu forte periculösa, nu este iertatu a se consuma.

(Va urmä.)

Bibliografia.

— Bucuresti 1880. Stimate domnu! Ve anuntiamu printr'acesta aparitiunea opului Geografi'a si Statistic'a (Europ'a, Asi'a, Afric'a, Americ'a, Oceani'a, afara de Romani'a) de D. N. Drocu Barcianu, Directorulu Gimnasiului din Giurgiu. Acesta laboriösa lucrare, pentru care autoriulu a avutu de calaudiu pe celebrulu geograficu francesu Levasseur, este conforma programei ministeriale dejä promulgate; prin urmare, este singura care aru potea fi introdusa de dv., pentru mai multa inlesnire, in predarea cursulu de geografia. Multi din d-nii professori, apretiandu valörea numitulu opu, au facutu distinsa onöre autoriulu de a'lu introduce.

De aceea dar, stimate domnule, comptandu pe bunavointia dv., ne permitemu a supune acesta lucrare si aprecierilor dv., rogandu-ve cá, in casulu de o veti gasi buna si cá merita a implea unu golu dejä sentitu, se o introduceti de asemenea.

Acesta carte, mai pote, stimate domnule, se figuredie cu onöre printre cartile ce se dau cá premii studentiloru silitori, si, in vederea colegialitatiei ce esista intre dv. si autoru, cá professori, subsemnatulu, editoriulu Geografiei in cestiune, isi permite a ve rogá, se o recomandat in acestu scopu.

Rabatulu ce facemu este de 20%.

Sperandu dara, cá si miculu numeru din d-nii professori, care inca n'au introdusu Geografi'a d-lui N. Drocu Barcianu, nu va mai esita de a o introduce, recunoscendu cá este singurulu elaboratu bunu ce s'a publicatu pana astadi, ve rogamu, stimate domnule, a primi incredintarea prea deosebitei stime ce ve portamu.

P. S. Pentru mai multa inlesnire, opulu in cestiune compusu din 8 fascicule, s'a depusu la librari'a Fratii Jonnitiu & Comp., strad'a Lipsani, Bucuresti.

F. Göbl

tipografi'a Curtii, Passagiulu Romanu.

— Cartea „Despre legume“ se afla spre vendiare la autorulu Nicolau Avramu, invetiatoriu in Totváräd, p. u. Soborsin, cu pretulu de 60 cr.

E mai simplu, practic si eftinu a comanda cu asemnata postala (posta-utalvány) — pe carea este destulu locu pentru corespondentia pe amendoue fetele, — trimitiendu cu ea pretiulu, la care se se mai adaoge inca pentru 1—3 es. 5 cr., éra pentru 4—10 cr. pentru francare. Dupa primirea comandai de locu se trimitu esemplarele cerute sub fasie, francate.

Cari voiescu a le primi recomandate, au a mai adaoge inca 10 cr. — Trimitiendu pretiulu pentru 10 es. unulu se dá rabatu. — Sunt toti rogati a insemná

esactu: numele, comun'a si post'a ultima, unde are a se trimite cartea.

— Se afla de vendiare: Manualu pentru deprinderi si compositiuni de D. F. Caianu, professoru si directoru gimnasiului din Focsiani. Acesta carte autorisata de onor. ministeru alu instructiunei publice, este laborata dupa cartea eminentulu professoru I. B. Wurst, alu carui opu s'a tiparitu pana acum in 17 editiuni. Manualulu este conformu programei; metodicu si potrivitu spre a destepta cugetarea scolariloru si a'i deprinde la compositiuni. Pretiulu 1 l. si 25 bani.

— La autoru se mai afla de vendiare: Regule pentru scrierea limbei romane, in deplina conformitate cu noulu proiectu de ortographia adoptata de Academi'a romana. Pretiulu 30 bani.

Pretiurile cerealeloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la

29 Juniu st. n. in Sibiu:

Gräu, dupa cualitati	1 hectolitru	fl. 8.—9.—
Gräu, amestecat	1 „	„ 6.50—7.50
Secara	1 „	„ 5.—5.40
Papusiöu	1 „	„ 4.60—5.—
Ordiu	1 „	„ 4.40—4.80
Ovesu	1 „	„ 3.80—4.80
Cartofi	1 „	„ 2.40—2.60
Mazare	1 „	„ 7.—8.—
Linte	1 „	„ 12.—13.—
Fasole	1 „	„ 7.—8.—
Lardu (slanina)	50 Kilogram.	„ 37.—40.—
Untura (unsöre topita)	50 „	„ 35.—40
Carne de vita	1 „	„ 46—48
Oua 10 de	1 „	„ —20

Cursuri de Bucuresti in Lei noi (franci).

10/22 Juniu 1880.

Obligatiuni rurali din 1864 convertite cu 6%	1. 87.— b.
Inprumutulu Oppenheim (Londra) din 1866 cu 8%	„ 109.— „
Obligatiuni dominiali cu 8%	„ 101.1/2 „
— Creditu fonciariu ruralu cu 7%	„ 101.1/2 „
— Creditu fonciariu urbanu cu 7%	„ 94.— „
Inprumutulu municipalu alu capitalei din 1875 cu 8%	„ 103.— „
Actiunile caliloru fer. rom. (Berlin) din 1866 cu 5%	„ 55.50 „
Obligatiuni din 1868 cu 6%	„ 99.90 „
Prioritati cu 8%	„ 121.1/4 „
Actiunile bancei Romani'a din 1869	„ 332.— „
Daci'a, comp. de ascur. din 1871 act. (fr. 500) 8%	„ 245.— „

Nr. 1553—1880.

(21) 1—3

Escriere de concursu.

Pentru participare la supernatanti'a fundatiunei Chiriliane, ce va resultä dupa 1 Juliu a. c., computanduse si sum'a ce va resulta din couponii schimbändi atunci, ce va face sum'a totala de 63 fl. 96 cr. v. a. prin acesta se escrie concursu cu terminu pana in 31 Juliu 1880 st. n.

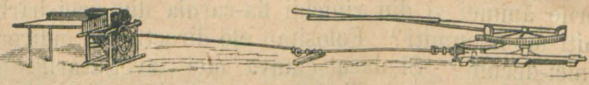
Doritorii de a capata parte din acestu stipendiu au se arate: 1. ca sunt consangeni cu piulu fundatoru pana in alu 8-le gradu de rudenia, documentandu acesta prin deducerea arborelui genealogicu; 2. ca au inceputu a invetiä la vreo scöla dela 1 Septembrie 1878; 3) ca au portare morala buna si au obtinutu din studie celu pugnu clasea prima; 4. ca sunt gr.-catholici, ceea ce au de a documenta prin producerea testimoniuului de botezu. Concursule se asternu Veneratulu Consistoriu metropolitanu in Blasiu.

Blasiu din siedinti'a consistoriale tienuta in 1 Juniu 1880.

Simeonu Popu Mateiu m. p.,
Notariu consistoriale.

UMRATH & COMP. in Bubna langa Prag'a, fabricanti de machine agricole

se recomanda prin specialitatile premiate la expositiunea agricola dia Prag'a in anulü trecutü, cu pretiulu celu dantaü si renumite prin esecutarea loru forte solida, ambletu usioru, productivitate mare si treieratu curatu a

Machinele lorü de treieratu de mana si cu verteu

dela 1 pana la 8 poteri de cai seu boi, atatu locomobile catu si stabile. Mai incolo fabricamu in marimi diferite si de o constructiune probata:

Ciure pentru bucate, taiatöre de paie, mori pentru sdrobitu etc. etc.

Cataloge ilustrate in limbile patriei, se tramitu gratuitu si franco. (20) 2—10

Anuntiu literariu.

Au aparutu de subt tipariu si se afla de vendiare la W. Kraft in Sibiu opulu:

Resbelulu orientalu ilustratu

de

Dr. A. P. Alessi si Massimu Popu.

Pretiulu eleg. legatu 8 fl., bros. 6 fl. v. a.

Pe catu va mai ajunge inca marginitulü numeru de esemplare din premiulu coloratu „Ocuparea Plevnei“ cumparatorii acestui opu ilu voru primi gratis, éra cei cari voiescu a'lu avea incadratü, voru avea a mai plati 2 fl. 70 cr. v. a.

Paul Cieslar,

(18) 12—12

librariu — editoru in Graz.

Editoru si redactoru responsabilu: G. Baritiu.
Tipariulu lui W. Kraft.